

Чорна Н.П.

*к.е.н., доцент кафедри економіки,
організації і планування в АПК*

РОЗВИТОК АГРАРНОГО БІЗНЕСУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Сучасний етап розвитку аграрного бізнесу характеризується динамічністю міжнародних інтеграційних процесів, що зумовлює необхідність їх дослідження, пошук оптимальних шляхів адаптації виробництва до вимог Європейського союзу (ЄС) та оцінки очікуваних результатів від реалізації передбачуваних дій.

Вступ до ЄС Україна визначила стратегічним завданням своєї політики. Відповідно, заходи із підготовки до вступу у ЄС стали пріоритетними не тільки у сфері міжнародного співробітництва, але й у внутрішній економічній та соціальній політиці.

З досвіду інших країн можна передбачити, що хоча приєднання відбувається миттєво, зміни відбуватимуться поступово. Тим не менше, деякі позитивні наслідки мають місце відразу: зростання обсягів виробництва і підвищення якості продукції. Ці зміни відбуваються під впливом програм щодо впровадження нових технологій, переорієнтації виробництва, розширення виробництва, відкриття ринків для збуту продукції, сприяння експорту, перешкоди імпорту з третіх країн. Власне, це викличе як позитивні, так і негативні наслідки. Відкриваючи національним виробникам ринки збуту в інших країнах, Україна робить свій ринок відкритим для імпортової продукції. Поступове зближення цін національних виробників та імпортерів призведе до зміщення попиту у бік імпортерів. Але загалом можливість продавати продукцію за цінами ЄС збільшиться в порівнянні з періодом до приєднання. Зростання цін на продукцію сільського господарства відбудеться за рахунок зростання якості продукції. Це призведе до зростання прибутків, навіть при збільшенні витрат на дотримання стандартів якості.

Стратегія здобуття членства України в ЄС повинна враховувати необхідність швидкого пристосування національної економіки до відкриття кордонів для суб'єктів господарювання держав – членів ЄС. З одного боку, з'явиться можливість для діяльності аграрних підприємств. На широкому європейському ринку з іншого боку, слід очікувати, що українська економіка зіткнеться зі зростанням конкуренції. Стратегія євроінтеграції українського аграрного бізнесу повинна гарантувати забезпечення зовнішньоекономічної безпеки держави за рахунок підвищення продуктивності та конкурентоспроможності.

Питання Зони вільної торгівлі (ЗВТ) є важливим пунктом майбутньої посиленої угоди Україна - ЄС. Поглиблена ЗВТ лібералізує увесь комплекс економічних відносин, а саме передбачає скасування тарифів для всіх видів товарів; лібералізацію з певними перехідними періодами руху послуг, капіталу, робочої сили; гармонізацію технічного законодавства для зняття технічних бар'єрів; регулювання таких сфер державної політики як конкурентна політика і корпоративне управління; покращення бізнес-клімату з подальшим збільшенням обсягу інвестицій.

Пріоритетним напрямом досягнення вищого рівня суспільного розвитку у країнах ЄС є формування сучасного людського капіталу. В Україні до цього часу зберігається модель конкурентоспроможності, що базується на використанні дешевих факторів виробництва, а не на європейській моделі, в основі якої - високоякісні фактори виробництва і, передусім, кваліфікована робоча сила. Європейські країни орієнтуються на побудову інформаційного суспільства, де основою виступають інформаційні технології, мережеві системи комунікацій, які дають змогу генерувати новітні знання, швидко їх опрацьовувати й використовувати на практиці. Вказане потребує високоосвіченої кваліфікованої робочої сили.

За більшістю показників, які характеризують соціальні цілі, визначені Спільною аграрною політикою Європейського Союзу, зокрема, щодо забезпечення високого рівня життя сільського населення, Україна значно відстає від країн ЄС. Нині для України характерними є: відсутність належних передумов для розширеного відтворення робочої сили, низький рівень доходів і заробітної плати населення, нерациональне харчування тощо.

З метою подолання виявлених недоліків в Україні необхідно перейти на європейську модель конкурентоспроможності, яка передбачає використання високоякісних факторів виробництва та передусім, кваліфікованої робочої сили. Нагальною необхідністю є поширення моніторингу вартості робочої сили на всі галузі економіки, у т.ч. й сільське господарство, що забезпечить формування інформаційної бази для прийняття на рівні держави обґрунтованих управлінських рішень у сфері забезпечення розширеного відтворення робочої сили. Потребують удосконалення й основні соціальні стандарти - прожитковий мінімум та мінімальна оплата праці, а також їх співвідношення.

Діюча система державної підтримки цін і виробництва через сільськогосподарські підприємства не розв'язує головної проблеми на селі - проблеми зайнятості сільського населення. Таким чином, нова аграрна політика України має забезпечити адаптацію системи державної підтримки і регулювання сільського господарства до стандартів СОТ та ЄС, насамперед у сфері ціноутворення та бюджетного фінансування. Для вдосконалення цінової політики останнім часом було чимало пропозицій, переважна більшість яких зводиться до державного регулювання цін на сільськогосподарську продукцію, в тому числі встановлення параметрів цін. Однак це не ринковий метод розв'язання проблеми, а скоріше вимушене реагування на її тривале загострення. Подолання цінового диспаритету можливе за рахунок вдосконалення ринкових відносин, забезпечення прозорого аграрного ринку

Таким чином, створення поглибленої всеохоплюючої зони вільної торгівлі з Європейським Союзом для України означає економічну інтеграцію, яка виступає каталізатором політичної інтеграції. Тому необхідно використати переговорний процес зі створення зони вільної торгівлі для розроблення правової та договірної бази з питань захисту національних зовнішньоекономічних інтересів на світовому ринку, стимулюючи експорт високотехнологічної продукції і розширення ринків збуту, а також захисту інтересів національних виробників на традиційних ринках.